

Catalunya Artística

Any I * Barcelona 6 Desembre 1900 * Núm. 26

Redacció y Administració:
Raurich, 20, pral.

(Fotografia de Audouard)

Desde París

(De nostre Corresponsal literari)

Parlarvos en aquets moments de París sense dirvos que acaba d' arribar el gloriós proscrit Krüger, com l' anomena Coppée, cuan encare porto en las orellas quelcom del crit inmens de tots els cors y no m' he pogut sostreure encare d' aquella emoció eléctrica que 'm feu vibrar del cap als peus com una corda armónica arrencantme 'l *vive Krüger*, equivaldria á escriureus desde la Patagònia y á pèndreus per uns innocents.

L' expressió de Shakespeare *portat en triomf sobre 'ls cors* deu esser el nom d' aquet cuadro grándiós que avuy ha pres l' ample march d' un París, y ha llensat la *foule*, el mónstruo de mil caps, de 'n Galdós, desde l' estació de Lyón pe 'l carrer del mateix nom, enllá, vers els amples *boulevards* que la engoliren... y després encare, al cap de molt rato d' esser en Krüger al «Hotel Scribe» voleyavan las banderas á las mans dels parisiéns, l' atmósfera calorosa del entusiasme se conservaba confortable sota 'l cel plomís hont l' he vist passar com una visió sagrada del estoicisme dels temps antichs. Ell era allí lo qui deu inspirar desd' avuy als qui cantan la pàtria, la pàtria que... cap tota en un vagó, com sabeu, al recordar que 'l president del Transwal al caurer Pretoria en mans dels inglesos feu d' un vagó la capital movedissa d' aquella nació indomable.

Poden els *cuadros d' historia* no esser l' ideal dels pintors d' ara pero cualsevol voldria firmar el qu' hem vist avuy, el «Portat en triomf sobre 'ls cors», que be podria dur aquet lema: *L' inglés es l' enemich de l' home*.

Y tot, tot hà transcorregut ab la mes gran prudència. Un beneyt detrás meu ha cridat: ¡A bas la

monarchie massacreuse! si... naranjas; ningü n' ha fet cas.

*
**

Després d' aixó, á penas si puch reunir mas idees sobre quelcom teatral.

La sarsuela ú opereta *Petites Vestales*, en tres actes, dels senyors Depré y Bernéde, ab música de F. Le Rey y G. Clerice y... no sé si algü més després d' aquesta numerosa comandita, ha sigut el *gran* estreño del Théâtre de la Renaissance.

Per comensar els diré que 'ns trobém á Grecia: ja veuhem qu' aixó no fá de mal sentir. En l' hostel de *Cupidon*, isla de *Milo*, cual hostalera es la senyora *Pénélope*, dóna alegre, com se suposa, encarregada de l' educació de la seva neboteta *Cypris*. Com que alló es un lloch de citas amorosas no tardan en arriparhi els protagonistas de l' obra, el primer, *Diógenes* ab la corresponent llanterna, pera ferse coneixer y que te 'l seu emboliquet; seguintlo l' escultor *Scopas* que tot buscant un modelo juga á fet ab la senyora *Bacchis*, sócia de un altre, per la cual se veu perseguit y vol espolsársela. En aixó arriba el fulano d' aquesta ab un reclutador de verges, *nada menos*, pera 'l temple de Vesta y s' enamora de *Cypris* que á son torn s' ha enamorat de l' escultor que també l' estima. No agradantli la carbassa jura aquell venjarse, lo que comensa indicant la xamosa *Cypris*, al comissionista de Verges. S' escapa la noya á casa de l' escultor, y després d' aquet *desliz* es perdonada y protegida per qui la volia fer *vestal*; pero mentres aquest s' emplea ab tals ocupacions la dona 'l protegeix *nada menos* que ab el pobre *Diógenes*. Jupiter no obstant tot ho arregla y posant els amors á puesto, li torna la sócia y 'ls altres *Scopas* y *Cypris* s' uneixen *llegitimament*.

De plé tot aixó dintre del género *bufo*... ¿no es veritat? Com qu' es ben interpretat y 'ls xistes diu-

hen comedme y á l' engrós, la gent s' hi diverteix y de debó. No hi busquin altres transcendéncias.

La música es cuydadeta, ben encuadrada en alguns passos cómichs, sense interpretar generalment el bon humor que respira tota l' obra.

No 'ls vull dir res del vaudeville *Moins cinq*, un altre estreno, cosa una mica grassoneta; aixís no poso entrebanchs á cert autor barceloní amant del greix, per si la vol *trasplantar* á la seva *literatura*, encare que siga sense dirne res á ningú.

* *

No sé si m' aboqui sobre d' un fiambre, per cert, sense gana. Me refereixo á la ja estantissa interview del Moltke de Sant Quintí de Mediona ab un redactor de *Le Figaro*, á qui vingué á dir que tota la cuestió catalana, alló del problema que diuen *ells*, se resol·lia atipant als treballadors, fent que 'ls hi sobrés alguna cosa per anar á sarau.

D' altres aspiracions ni se 'n parla. Y encare si no fossen *altivos* ó no 's donguessen vergonya d' anar á *pedir limosna* ni hi hauria *problemà*. La nostra divisa, segons ell, no es blava, ni blanca, ni vermella, ni de cap *ganaderia* coneguda, es una especie d' *extractum* positivista «omplem la panxa y dígas-me moro».. Casí, casí més valdria que 's pensessen aquí que las nostras donas portan *le couteau á la charretière*. Sòrt que lo que ell ha dit es tan veritat com alló de las *pacíficacions* sevas; perque sí Catalunya després d' aquets dos últims anys de cantar el seu programa en tots els tons y en totes las veus, *concertant* totes las combinacions armòniques, pera que se la escoltessen, no ha lograt ni una plassa d' *escolonet* en el *chor* de la política, no sabém com s' ha de parlar perque 'ls *grans estadistas* ho entenguin y de passo 'n diguen, cuan els *interviewian*, alguna cosa als periodistas extrangers... encare que sigui pagant, que es com els irreverents diuen que sant Pere canta; ¡pobre home!

Nada, l' estadista *de turno* m' ha recordat á n' aquell bromista que 'l diumenge cuan anava tot mudat á ballar al carrer de Ramelleras ó al *Salón Clavé* saludava als coneguts ab un «¡adiós pobre!» Donchs... *buenas*.

Sembla que totes las alabansas han consistit en dir que 'ls nostres obrers no son carlistas... *Le Figaro* ja ho sab; la veu corre per aquesta Europa que á cada pas deixém enlluernada. Be; pero, ¿y lo altre?... ¡Oh, lo altre!

—*C' est l' affaire de quatre chats*, li deya jo á un periodista francès dels que no *coneixen* á Sant Pere, tot recordant alló de que 'ls catalanistas sempre son *cuatro gatos* y fentli de passada un esbós d' aqueixa Catalunya somiada y somiadora del «Sempre avant» al llabis, que cuan se desperta, sempre li ve de nou la realitat... l' existéncia dels seus grans governants é incommensurables cacichs. Aquets sí que no son *cuatro*, com els *gatos* de la faula castellana. Ab una mica mes, sino me li esplico, l' home 'm recomana á la *Exposition feline* organísada per *Le Journal* y el *Jardin d' Aclimatation*.

* *

Me sembla que en aqueixa *Exposition feline* hi podrà Espanya concorrer honrosament desquitantse dels triomfs obtinguts en l' altra Exposició, la grossa; y aixís *los delegados* no s' haurían de moure de París, xalantse una miqueta més, si es que encare no han acabat la broma de fernos quedar bé.

Res d' enviar els *cuatro gatos* del catalanisme. Aquets *cuatro* metafórichs bé están á Barcelona; haventhi ratas no es bo quedar-se sense gats. Després de tot no 'ns farien quedar bé... son gats poch espanyols... gats que *ladran*, com diuen ells, pera alabarnos. Se tracta de gats ab ungles, que hagin tret bon pel á la terra y s' hagin engreixat forsa. O sino végin els premis.

Hi ha un «Grand prix d' honneur» reservat á un gat ó gata *étrangère*, ó europea... Y está clar venint d' Espanya fariam constar que per aixó l' envió es europeu. *Nada* que 'l *gat* ó *gata* 's mamará 300 franchs, lo que es or, *sempre cobrant ab or*.

Després segueixen dos primers premis, dos segons, dos tercers y alguns premis especials, entre aquets una medalla d' or *au chat sauvage le mieux domestiqué*, premi que internos jo 'm penso que se l' emportará aquell *gat* del *sentido jurídico*.

Fins al divendres 23, hi havia temps de enviar las inscripcions á la Administració de *Le Journal* y algú, molt tafaner, prenent que un cacich de Barcelona hi figura com *gat gros*, entre altres *políticos de talla* com el gat *antequerano*, el gran *masqué* liberal, el gat escaldat de *El Imparcial* y un gat esquifit ab un *dato* particular.

Equivocadament s' han inscrit en nom de l' Ajuntament de Barcelona un sens fi de *gatuperios*... aixís com raja, perque ja es sapigut que 'ls Fivallers d' ara 's *comunican* en l' idioma de Cervantes.

Llástima que no s' admetin els gats dels frares, que hi hauria recomanat aquell poeta barceloní, que vosaltres coneixéu, que 'm demanava que li remetés una «Ninon» consignanthi 'l *frágil* perque no se li espatllés pe 'l camí.

* *

Pera avuy ja 'n teniu prou. Casi 'm venen ganas de acabar com un senyor de aquells *fins*, de Barcelona, que sempre parla castellá y, que, cultivador del *idioma*, acaba las sevas cartas ab un *no queriendo ser más largo*... etc., etc.

ALFONS M.ª PARÉS.

París 25 Novembre 1900.

COSAS

He vist bastants impossibles,
fins el blanch tornar-se negre,
y he vist morir un amor
cuan ja la boda ha estat feta.

* *

El teu estimá 'l comparo
ab els dias del hivern...
s' ennuvo'la ó bé s' aclara,
ó be plou, ó fá bon temps...

JOAN GÜELL Y FERRER

¡Fort!

Si 'l món la sorprengué en sos deliris
¡com s' enriuria 'l món!
y si com jo sabés tota sa historia
com li diria ¡fort!...

Vá despreciá 'l promés que l' estimava,
qu' era un galan minyó,
per casarse ab un Comte millionari
que tot son Déu es l' or.

De día tot son xèfils y casseras,
á casa hi es ben poch,
y 'l bac-card á la nit, ó bé 'l tresillo,
el té ocupat del tot.

Per més que la Comtesa s' empolayna
y ho guarneix tot de fiors,
se queda, desvalguda papallona,
soleta pels salons.

Que 'l Comte está enfeynat, que 'l Comte talla,
y arreplega cinquenas á trompons,
y cuan á matinada 'ls companys plegan
el Comte resta sol.

—Ja podéu aná al llit,—li diu,—Comtesa,
que vaig á guardá aixó,
¡quina nit tan sortosa!... ¡deu mil duros!...
¡y que felis que soch!...

Y cada vespre igual; y la Comtesa
desfentse en mars de plors,
se retira á sa cambra scitária
pensant ab el minyó.

Que 's lliga ab el pecat la penitència
més tart ó més dejorn;
per xó cuan jo algún cop veig sos deliris
¿sabéu que penso?... ¡Fort!...

RAMÓN SURINACH BAELL.

HYMNE A M' AYMIA

Al ressó d' una veu brava y robusta,
com al bés d' una flor un' altra flor,
sempre respón potentia, gran y augusta
altra cansó d' amor.

Qu' en l' espay infinit de la Natura,
'hont imperan el Vici y la Virtut,
enérgica y carnal, ó dolça y pura,
sempre vibra eternal la Joventut.

Sempre un echo respón al desitj nostre,
respón á un sentiment, nou sentiment,
com á la pensa, al reflectirla, 'l rostre,
involuntariament.

Tú mon echo has sigut, ta veu sagrada
ha respost á mon cant d' anhels y afanys;
ta besada ha respost á ma besada,
als meus han contestat els teus vint anys.

Involuntariament, ma dolça aymia,
s' han trobat nostres cors en el camí
que porta á la ventura. ¡Anèm fent via
en brassos del destí!

Sóm mortals y una lley per tots exacte
com mortals ens subjecte al nostre fad,
y puig don goig l' amor gosém el pacte
ab qu' ens lliga, ¡oblidém la voluntat!

Ab el néctar sagrat de l' alegria
l' hermosa copa d' onyx ompleném.
En la terra l' amor es l' ambrosia.
¡Per nostre amor brindém!

Y cuan rublerts de forsa, la mirada
espurnejant ens clavarém, llavors,
amorosits juntantnos, ma estimada,
cantarém l' hymne dels potents amors.

L' hymne divi de l' existència humana,
el que á través dels temps y de l' espay,
etern com aquell Deu de que dimana
no pot morir jamay.

Un y mil cops l' entonarém, hermosa,
mentres visquéu, com are, sans y forts,
també cuant serém vells, y dins la fosa
si servan sentiments en ella els morts!

Y com fá avuy la música volguda
de nostre amor un bés, un bés divi,
la farán en la fosa tan temuda
els ossos al cruixí.

Gosém, Amor, gosém. Gosar es viure,
malehit sia qui aborreix el goig,
oprobi á qui per esser sempre lliure
sacrifica 'l plaier. No es lliure, ¡es boig!

Unim els nostres llabis dolça aymia,
y ensemps dels llabis unirem els cors;
sadollémmos de llum y d' alegría,
coronémmos de flos.

Y al raig del sol batent, lluny del misteri
del mantell de las ombres de la nit;
menyspreuhant dels cobarts el trist criteri,
apretaré mon pit contra ton pit.

Y aquell hymne sagrat de juvenesa,
aquell hymne del vici explenderós,
veyent á nostres peus la vida extesa,
l' entonarém els dos:

Y enlayrarém al cel nostra mirada
al sentir de l' enveja 'ls folls lladrúchs.
Y jo abrassat ab tú y tú ab mi abrassada
escupirém al front dels homs porúchs!

JOAN OLIVA BRIDGMAN.

Demanant informes

Al punt que la Carolina trucava en aquell ters pis, tocava las onze el rellotje de l' Universitat. La meva amiga arribava afanyosa com dóna elegant á qui treu de casa á tals horas una impertinència de la vida. Però era á dos passos, y 'l qu' ella anava á dar valia la pena. Sobretot tenint en compte l' esportuguesament que li havia deixat lo veures robada feya tres días per una cuynera passa-volant. Confiada com bona persona qu' ademès s' ha vist rodejada sempre de servey fidel y honrat, ja may s' havia prés la moléstia de trucar á portas desconejudas pera demanar informes y, per rebre 'ls bons de qui no coneixia, ficarse molt tranquila gent nova á casa. Ella pensava que 'ls defectes no comprobats se callan, que 'ls mals instints ja 's portan pintats á la ca-

Obri la porta un criat que feu passar á la Carolina d' un corredor de parets núas á la sala, un d' aquets estrados que ja sols se troban á Barcelona á las casas menestralencas y de propietaris vinguts de fóra; un estrado hont no faltan la consola y un piano desbarnissat y la concebuda *sillera* de réps arreglerada per las parets damunt d' una alfombra ramejada y viroladíssima. Adornaban la consola una copa-centro y uns canalobres de zinc bronsejat, d' estil... dolent, un parell de jerros de vidre pintat, ab clavells de paper, y algunas fotografias, potser de morts, molt dretetas al peu de tota aquella quincalla.

«La veritat es que tot aixó está renyit ab els medis que suposa tenir criat,» pensava la Carolina acabantse de cloure un guant.

Un grinyol cautelós de porta li feu girar, si nó 'l cap, la vista, ab dissimulo. Era la porta del costat del sofà, que 's badá dos dits pera tancarse altre cop.—«Ja deuen mirar qui só.»

Peró, en aquell moment, aparegué per un altre cantó la senyora de la casa, una velleta, petitona y magra, ab pentinat de bandós y monyo d' ensiamada, un mocador de seda al coll y una bata de tartans foscos, curta y sense gorniments. Era, malgrat sos anys, trafeguda y lleugera com una dayna.

—Ay, dispensi, dispensi, senyora, que me la tenen á las foscas,—feu, corrent al balcó.—Aquesta moda de viure á las foscas no m' agrada gens. Filla, no hi estich feta! Allá, á Reus, la servidora es de Reus, aixó no s' estilava,

Y di' ent aixó; 's ficá per entre 'l doble joch de cortinas y la tauleta maquejada, badá 'l balcó y trayent á fóra un bras y forsejant, no pará fins á obrir de bat á bat las persianas. Llavors, venint á saludar, seguí:

ra y que, per tant, ja 's bastaria sola pera coneixe 'ls. ¿Per qué, donchs, demanar informes? Pero després del xasco rebut d' aquella nyau-nyau que se li 'n havia dut dos coberts de plata y un anell, ja era altra cosa. Per altra banda els antichs amos de la sollicitant semblavan gent senzilla, que no gastarian grans paraulas. Si tenia encara que pentinar-se y escriure una carta, no li faltaria temps. Si 'ls informes resultavan bons, pendria tot seguit á la criada, que prou falta feya. S' engiponá, donchs, un vestit de dematins, s' enrotllá ab gracia al coll una mantellina de casco, y ja hi som.

—Aixíns, ¿eh? ¡Mare de Deu, aixíns! ¿No es veritat, senyora? Aixíns ens veurém las caras. No hi há més; jo, sense sol, no puch viure. ¡Oh! créguiho: ni es bó per la salut! Ficsesshi: aquí la gent se cria com els maigs; tothom está desnarit y groch com vosté mateixa, y dispensi... ¡Ah, no, no; 'l sol es la vida! Nantros som com las plantas; unas plantetas, filla meva. Y aqueix minyó de criat té la mania dels barcelonins: tot m' ho tanca. ¡Y ja 'l pot predicar, ja! ¡Pobre de mí que 'l *deixis* arreglar 'l cuarto nostro! Ja forem morts y enterrats. *A verà*, aixó ja es com si la

enterressen viva... Pero, dispensi, jo no li deixo dir què se li ofereix.

—Ab pocas paraulas quedarém entesas. ¿Vostés han tingut?...

—¡Ay, miris, que mal fardada! Ni 'l mocador duch ben apuntat. Ja veurà es que, cuan vosté ha trucat, acabava de despullarme. Jo, cada matí, me 'n vaig á missa, al Bon-Succés; ¿sab? Ja ho veurà, una s' ha de encomenar una mica á Deu. Y passant per aquí al dret, el Bon-Succés no es lluny. L' iglesia també es fosca, es veritat, un poch massa fosca. Pero es recullideta... hi ha la meua Mare de Deu, la dels Dolors... y, ademés es apropet... Pero ¡diguí, diguí!

—Venía á veure si 'm dava informes d' una cuynera, la Catarina, qu' ha servit á vostés fins ahir.

—¡Ah, prou, prou! Pero calli, ¿are hi dono jo! Vosté es la senyora d' aquell segon pis que veyém del darrera. ¿Oy, qu' está aquí, al tombant, á má dreta? ¡Y qué me 'n alegre! ¡Quina casulitat! Vegi... si som vehins fa un grapat d' anys! ¡Ay; verge dels Dolors, y quina casulitat!... Digui, digui, ¿cuants anys fa que hi viu en aquell pis?

—Onze,—respongué, breument, la Carolina, ja frisoa d' enllestir.

—¡Onze! Donchs ja sab lo de l' inglesa.

—¿De l' inglesa?... No hi atíno.

—Sí, senyora; lo de l' inglesa. Aném, aném, no 'm fassi paperots! Vaya si ho sab.

—Dispensi, pero...

—Aném, santa-cristiana, que vosté gasta compliments y no cal que 'ls gastí. No m' ho farà creure que no ho sápigam. Si hi va haver un aldarull que tot el vehinat ne va anar plé.

—¡Ah! ¿seria alló dels tiros?...

—Rés de tiros, senyora; rés de tiros. No vam arribar tant amunt. —(Prenent tó narratiu:)—L' inglesa es la meua nóra, la dóna del meu fill; ¿sab?

—No tinch el gust de conéixe 'ls.

—Y sí, filla sí; no se 'n recorda. Si al estiu, cuan vostés surten per la galeria, vosté estava tipa de veurels, qu' ells s' estavan á la nostra, prenent la fresca. ¿No 's recorda d' aquella jove alta, rossa, tota *eleganta*, aixís com vosté... que de vegades duya una bata de batisteta plena de puntas y flóchs?

—Ne tinch aixís, com una espècie. Ja sab que jo surto poch per la galeria.

—Y tal, filla, si s' hi havia de ficsar. Com jo m' havia ficsat ab vosté. Ja veurà, las senyoras *elegantas* sempre llaman.

—Gracias.

La Carolina, morta de riure, 's mossegava 'ls llavis; pero enfeynada y desitjosa de saber ahont la duya ab conversa tan incongruent aquella vella, estava amohinada per demés. «Válgam Deu, cuan acabarà aquesta bona senyora y 'm deixarà tornar á casa ahont faig falta. ¡Quín carrau! ¡Y jo, que venia per un moment!»

—Vaja, ¿no es veritat que s' hi havia ficsat? ¡Si ja no deya jo! Sino que vosté déu ser un xieh flaca de memòria. Véu, aixó sí que jo no ho tinch. Miris, me recordo del temps de la Jura y de cuan va venir María Cristina, com si fos ara. ¡Quina senyora més

guapatassa qu' era donya María Cristina! ¡Ab aquells tirabuixons, filla, que li queyan polsos avall!... En demés, ¿qué deya jo?

—Qué si ha tingut una criada que 's diu Catarina?

—¡Ah, nó! Ja hi arribarém á aixó de la criada. Deya; parlava de l' inglesa. ¡Quina estrofa, filla, quina pecadora! *Afiguris* qu' era un estoig, sabia de tot: brodar, cusir, planxar, quatre ó sis llengüas, de comptes, d' escriure com un advocat, de música... Miris aquí encare hi há 'l piano... ¡Com un professor, filla, com un professor!... Pintava... en fi, tot, tot ho sabia fer. Y vegi, quina desgràcia, era un mal cap. Al pobre del meu fill li queya la baba, hauria tret la verge del altar pera posarhi á 'n ella, y ella, filla, ella, tenia un *carido*, sí, senyora, sí, un *carido*, y 'l feya entrar aquí casa, aquí casa mateix. ¿Ha vist, filla, quinas cosas passen avuy dia? Aquí casa. Y ni ell, ni 'l meu marit, ni jo ho véyam. ¡Vosté se 'n *esmira*, eh! ¡Donchs, miris, tan cert com que som vius: no ho véyam! Ja ho veu, aquelles batas y aquells flóchs y aquelles sabatetas de seda pera fer el peu bufó, qu' ella, aixó es cert, no li tenia gens, perque crèguí, peu com el de las espanyolas, ens ne podém ben *esvanir*, no n' hi ha... Donchs ja ho vèu ahont vá anar á parar tot: á tenir un galant y portarlo á casa, aquí mateix á pecar y á feros tornar roigs á tots. Pero es clar, vé dia que tot se sab, terra-roja, descoberta; arribá 'l dia, s' esbullá tot, va haverhi un rebombori, el meu fill la va treure de casa y avuy están separats.

—¡Válgam Deu, sempre hi ha disgustos per las casas! Ho sento molt, donya...

—No donya, no; no pico tan alt; senyora Ignasia.

Altres vegades la Carolina 's mossegá 'l llavi. Y va rependre:

—Bé, donchs, fassim el favor de dirme qué tal es la minyona de qui li parlava, senyora Ignasia!

—Aném, filla, no vagi tan precipitada, bè prou que hi arribém á vells.

—Nó, dispensim, es que vaig un poch depressa, perque...

—¡Ah! las jovenetas, elegantoyas aixíns, sempre van com cuhets. Vostés ja semblan d' aquelles terrras. ¿No ho sab que jo també hi he estat á Inglaterra?

—¿Ah, sí?

—¡Ay filla, alló es un altre mon! Un tráfech, un córrer d' aquí d' allá, un terrabastall de cotxos y carrils y tramvías y barcos y cavalls y... En fi un altre mon. Pero un mon molt amohinós y molt trist. Sí senyora, sí, molt trist, perque sempre... sem... pre está núvol! Pero ¿cóm núvol? Fósch, ¿sab? fósch. Alló filla, que no s' hi véu;... que fins han d' encendre 'ls fanals,... räs, que... vosté diria que sempre es nit. Ay, nó, nó, si 'm perdo que no m' hi busquin pas. Deu nos dó aquesta hermosura de sol ¿no es veritat?

—Ah, sí, senyora, sí. Endemés, ha comparegut aquella minyona, la Catarina.

—Ah, ja ho veurà perquè li he explicat alló de la inglesa. Véu, el xasco qu' ella 'ns vá dar, ha fet pendre als homes de casa, qu' es dir al meu senyor y al meu fill (que, no 's pensi, ell viu ab nosaltres) los

hi ha fet agafar, y á mi també, *verdadera* feredat per las donas. Cregui, filla meva, que més val tindre homes. Y per aixó tenim criat; vés, un xich de bé que 'ns fa las feynas. Ay sí, sí, Deu me dó homes! Tal com está 'l mon las donas fan por.

—De modo que no es veritat qu' aquella minyona servís á vostés.

—Ah! sí senyora, sí, fins ahir va fer la compra; fins ahir va dormir aquí casa. Ja veurá, fins á tindre cuyner no 'ns hi arriban las forsas. Aixins es qu' una minyona, bona ó dolenta, no hi há més remey, l' hem de tindre. Si no que véu, ab la Catarina ha passat *vice-versa*: ella ha agafat por del criat. Y per aixó se 'ns en vá; per res mes. ¡Y cá; cregui que 'l xich es de totas prendas. Però que li fará si á la xica no li fa goig. Ja ho veurá com diu el ditxo: *tal pera cual*. A nantros ens fan por las donas; á ella li fan por els homes. Fins aquí no hi há rés que dir. Mira, *quí te fécit te desfecit!* No, noya, nó. ¿Téns por? Ets mestressa dels teus actes: ja te 'n pots anar. Miris *¡cuan su pan se la coma!*

—De modo que vostés no 'n tenen res que dir de la...

—¡Ca, santa cristiana, cal! Ja la pot pendre, filla ja la pot pendre, ab tot descans, ab tot descans. Es bona xica, es *Uimpia*, treballadora, fiada...

—¿Y, gastadora, ho es?

—No... Tampoch. Però estalviadora ¿sab? ho es no més fins aquell punt que vosté pot demanar avuy... Però es puntual, sí, sí; temerosa de Deu; no vá pe 'ls ballots ¿sab? Tampoch torna malas respostas, ni es cedassera... No, no, no.

—¿Y cuyna bé?

—Ah! aixó sí; fá bons guisats.

—*Vaya* donchs, moltras gracias y estigan bon...

—¡Calli! Miri que 'l meu senyor la crida

Aquella porta del costat del sofá s' havia tornat á obrir y, desde 'l llindar, cridava á la Carolina ab la ma y ab molt recel, un home, alt, primíssim, que vestía bata grisa y casquet negre, cenyint el tal casquet un front petit de quals costats queyan unas patillas de blanch dubtós, totas arnadas pe 'ls anys. Aquestas patillas xuclavan una cara clotuda de la que ressortían ab desmesura un nás cantallut y corvo y 'l llavi inferior molt gros; però flonjo y caygut.

La Carolina no tingué més remey que atansarse fins á aquella figura patibulária, que, més qu' home semblava pahorosa visió d' un delirant. A mesura que las senyoras avansaban, l' home anava reculant, fins que s' arrambá á la taula escriptori que tenia al mitj del cuarto, plena d' hormoneigs de fumador. L' atmósfera estava saturada d' un fum basquejador, y mentres la escupidora semblava neta, tot son voltant estava coronat de puntas rostidas, com els dits de la má esquerra de son amo. La Carolina estava á punt de caure en basca. De modo que ní vejé com el marit de la senyora Ignasia la saludaba aixecantse un dit aquell casquet d' ajusticiat. Però l' home, ab véu molt baixa, y aixecant las blavas y divergents ninas de sos ulls, acorassats per vidres d' un gruix de duro, ¿comensá:

—Escolti, escolti, senyora. Ho he sentit tot. Ja la pot pendre, ja la pot pendre: es fiada, bona xica, neta, reballadora...

—Sí, ja m' ho ha dit la senyora —s' atreví á oposar la Carolina, afanyosa d' acabar ab tants discursos y de fugir d' aquella atmósfera.

—Miris—prosseguí inpertérrit, adressant el cos y pipant una punta que se li perdia per las unglas.— A nosaltres ens agrada tot molt clar. .

Menos l' atmósfera —pensá la Caralina.

—Molt clar. Are, per casualitat, la Catarina 's troba aquí.

—¡Ah! ¿es aquí casa?—exclamá la senyora Ignasia, frisoza de parlar.

—Sí; es aquí casa... Si vosté vol, senyora, la cridaré y devant de vosté daré 'ls mateixos informes.

—Ca, no senyor, no. Estich completament satisfeta; els hi agraheixo molt tot y ja m' entendré ab ella. Que ho passin bé y moltras gracias, moltras gracias.

La Carolina estava que ni bastonejada y volia fugir. «¡Tanta falta que faig á casa y aquesta bona gent tan feixuga!» Havia ja saludat y emprés la porta de la sala, cuan encara 'l fantasma la tocá per l' espatlla:

—Senyora, jo li repeteixo, la pot pendre ben desencansada.

Lo que hi há es que ara com ara, la xicota encara no enten prou aixó dels céntims y, al comptar s' embolica una mica; però ab l' altra moneda jo li havia pres els comptes y me 'ls dava bé. Vull dir que 'ls embolichs d' ara tenen una explicació.

—Está molt bé. *Vaya* estigan bons.

—Ay!—esclamá la senyora Ignasia derrera la Carolina que materialment fugia pe 'l corredor—¡y cuant sento que 'ns haja fet una visiteta tan curta! Miris, ja ho sab; aquesta casa es molt sèva. Si 'ns vé á veure no farà mes que honrarnos. Per que, jo no li havia dit, perque no tenia 'l gust de parlarli; però... ja fa anys, m' es molt simpática, molt simpática... ¿Gracias?... ¿gracias?... me dona. No hi há de qué. Miris, jo só molt franca, no miro cumpliments...

—Repeteixo, tantas y tantas gracias. Páshiho bé.

Y emprengué la Carolina l' escala com si escapés de la presó.

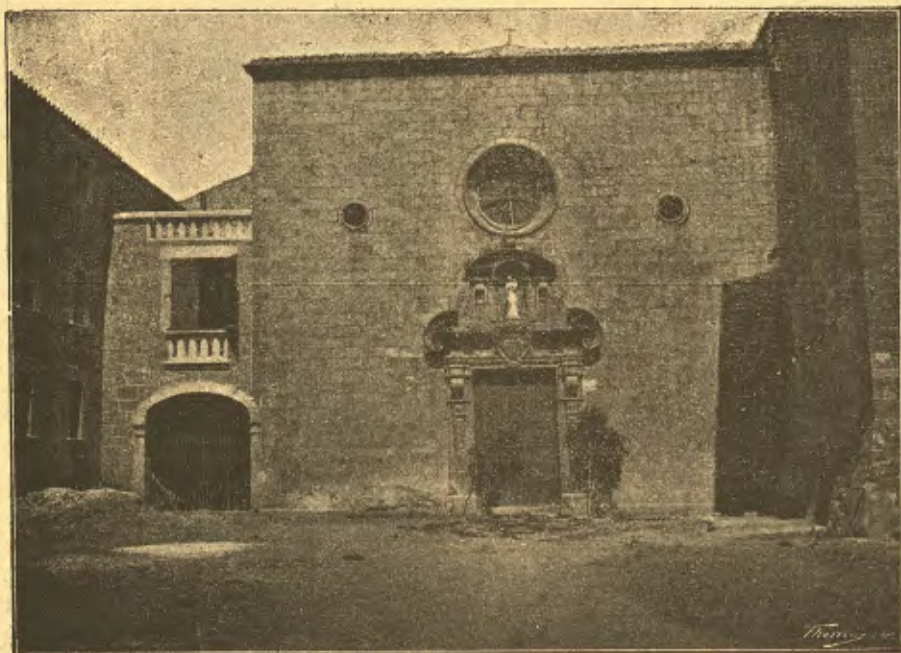
—Tingui conte á caure, ho sent? Y á veure, á veure si torna, que parlarém una mica. Jo ja aniré á véurela á vosté...

MALLORCA PINTORESCA

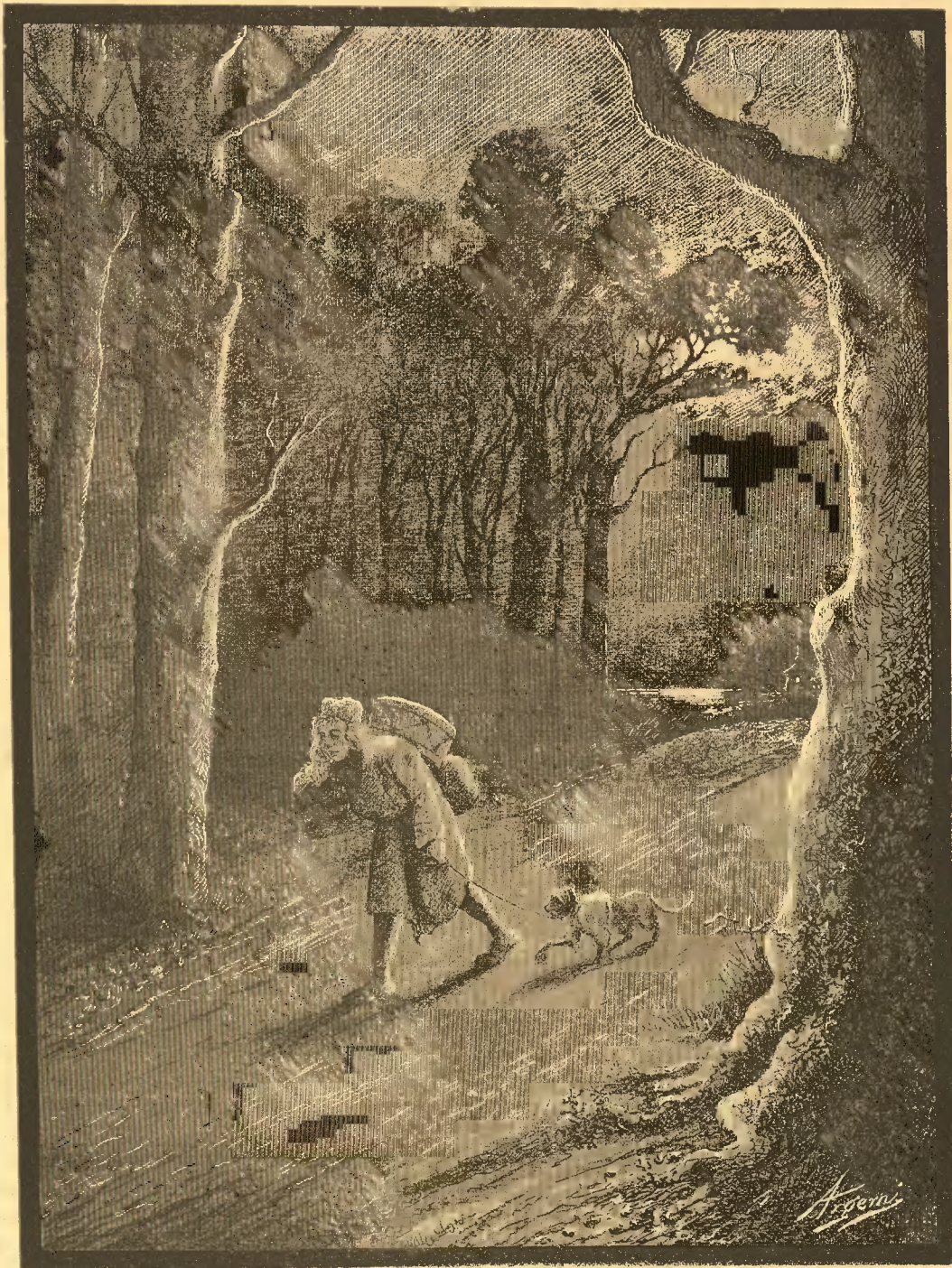

MARRATXÍ.—IGLESIA DE SANT MARSAL

LLUCH.—EL PORTAL MAJOR DE L' ORATORI

PLANA ARTÍSTICA

El TITIRITERO (dibuix de Argemí)

—¡Ca, no s' incomodí!...

—Res d' incomodarme, rés—anava la vella cri-
dant,—mentres la jove se li escorria escala avall qu'
era un gust.—Algun cap-al-tart, ab el mocadoret al
cap, com visita de vehinat; sense compliments...

I encara parlava, que la Carolina dava ja un
gran sospir al mitj de l' acera, cuan, de sobte, va
glassarli 'l goig de sa liberació, l' agulla del seu
rellotje marcantli la una!

NARCÍS OLLER

Els primers frets

Naturalesa preludia un hymne
es l' hymne del hivern:
l' hymne de las tristors y esgarrifansas
l' hymne somort y etern.

La boyra n' embolcalla 'l pahissatje;
la boyra entela 'l sol;
el cel se torna gris; las orenetas
emigran, lluny, á vols...

El vent geliu las plantas enmustiga
y tot ho asseca ab son malestruch pas;
las flors se van marcint y els gays insectes
se troban erts pels camps...

El pobre previsor dins del bosch fréstech
l' arbre fornit fa caure ab la destrat;
el malalt estussega dins sa cambra,
esguardantne per terra 'l gróch fullám...

El bon vellet rublert d' esgarrifansas
á vora de la llar resta assentat
tot explicant als nets sas anyoransas
bo y acostant las mans al tébi escalf...

Naturalesa preludia un hymne,
es un hymne esblaymat
l' hymne de las tristors y esgarrifansas...
¡Els frets han comensat!

IGNASI SOLER Y ESCOFET.

INO TE VOLTA DE FULLI

Sense volguer sentar plassa d' espanyolófil, fa-
rém memoria d' un fet que, per mes que renovi feri-
das—avuy ja del tot tancadas, gracias á la *bonhomie*
y al bon humor dels ditxosos fills d' aquesta terra
del *tant se 'm endona*—no estarà fora de temps re-
cordarlo, may sia sino pera posar de relleu la forsa
bruta d' un enemich que 'ns vá rebentar, y pera fer
un xich de justícia—què sempre es un consol—á las
víctimas d' una farsa que representá aquesta Espa-

nya decrepita á la llum del día y descaradament.

Ens referim á la *debàcle* soferta per la terra dels
lleons y de las torres—¡emblemas fortissims derro-
cats!—cuan enristrant la llansa quixotesca ens llen-
sárem al encontre dels timadors del Nort d' América.

¿Que va ocrorrer alashoras? tots ho sabém. Aquí
se 'ns vá enganyar: allá se 'ns vá obrir l' abim en la
decepció.

Ab una escuadra débil com un jónch, construi-
da ab ferro-colat, uns cuants milers d' homes—que
no havém tingut may per gallinas sino per víctimas
—váren empendrer una guerra titánica; ells no sa-
bian que de res els hauria de valguer sa bona volun-
tat y son afany d' eixirne ayrosos de la escomesa;
ells ignoravan que 'l pastel anava á amassarse en
las rebosterias de la política que mes que per la pá-
tria vetllava pe 'ls seus fins; ells, entussiasmats s'
enrexinxolavan dintre una empresa difícil, y no con-
tavan, ni podian somniar en que, á mitj fer se 'ls lli-
garia de mans y peus; y no pensant mes que en una
cosa, en l' honor de la Marina, tiraren avant con-
vensuts de que l' enemich era menos fort, ó que ho
era igual; mes no que ho era cent cops mes.

Y ocoregué... lo natural, lo que havia d' ocrorrer;
el triomf del mes fort sobre 'l mes débil.

Y nostras forsas escadusseras foren vensudas; y
el mar en sos abims se 'ns vá dragar las únicas
forsas.

¡Bon cronista n' es el cel de Santiago de Cuba!
Y bon testimoni aquell trós de mar y terra; y bons
acusadors dels culpables las víctimas qu' encare po-
den contarho....

Are bé; els governants juran y perjurán que 'ls
barcos espanyols... Deu n' hi dó de lo qu' eran bons.
Y ultimament els mateixos yankis han confessat que
ab una bufada 'ls váren desfér com un bolado... Fent
justícia jo crech que 'l *Tribunal d' apresaments ma-
ritims* dels Estats Units vá declarar una cosa justa.

¿Y, ab motiu de qué vá declararho?

Donchs, senzillament, pera rebutxar una preten-
sió del Almirall Sampson, dirigida al Govern de la
Casa Blanca, exigint una cantitat crescuda per ha-
ver destruït la escuadra espanyola d' en Cervera.

De modo, que al contestar el *Tribunal d' apresa-
ments marítims* á la pretensió del ex-comodoro yan-
ki, ha tingut de fonamentar la causa de sa negativa
en que «els barcos espanyols eran molt inferiors als
de la escuadra yanki.»

En aquet cás, la valentia dels nort-americans
queda negada: ¿á hont es la victória que obtingue-
ren? ¿com pot benagloriar-se un home de deu pams
d' haver apallissat á un nen de nou mesos?

¿Té aquesta apreciació volta de full? ¿No es justa?

Donchs serveixi de consól als que encare geme-
gan de la forsa bruta d' aqueixos salta-camins.

Ganivet en má, y en un camí-ral, de nit, y acossat
per sis homes un home sol no pot tenir defensa: lo
únich que podrá proferir cuan se végi á salvo, será
'l crit de: ¡Lladres, més que lladres!....

PERE D' ARBUÉS.

LA CUESTIÓN DEL GAS

Companyys, ja hi torném á ser!

Donchs... suprimimlo!

Las Companyias també 's confabulan, y acordan.....

Encastar aquet avis. Y endevant las ataxas... si 'l públich no vol gás.

CONTRA 'LS TOROS

Ab gran satisfacció veyém que la *Comissió abolicionista de las corridas de toros, badells y vacas*, que 's reuneix cada dissapte en la Sala de Juntas del Ateneu Barcelonés, ha prés ja alguns importants acorts referents á la celebració d' un *mitin*, que 's verificará dintre poch en un dels principals teatros de Barcelona, y ha comensat á discutir las conclusions que deurán aprobarse en aquella reunió magna.

CATALUNYA ARTÍSTICA, fervent entussiasta del noble fi que l' esmentada *Comissió* 's proposa, per tractarse de la supressió d' un espectacle repugnant que sempre hem odiat, li ha dirigit sa mes entussias-ta adhesió, á la que se 'ns ha contestat ab un atent ofici remerciantla.

Fins avuy s' han adherit á la repetida *Comissió* las corporacions y entitats següents: Ateneu Barcelonés, Foment del Treball Nacional, Societat Barcelonina protectora dels Animals y de las Plantas, Sindicat Gremial, Ateneu Obrer de Gracia y Societat

progresiva femenina; la dels Alumnes de l' Escola de Bellas Arts, dels de l' Escola d' Arts de la barriada de Sant Martí de Provencals, la de gran número de dependents de comers y obrers vehins dels carrers mes céntrichs d' aquesta capital, y la dels periódichs següents: *Diari de Catalunya*, *El Progreso*, *Revista de Estudios Psicológicos* y, com deyam avans CATALUNYA ARTÍSTICA, de Barcelona; *La Autonomia*, de Reus, y *El Espejo y Egara*, de Tarrassa.

★

ÍNTIMA

L' hivern ab sas glassadas
mata las flors
y tu ab ta indiferéncia
matas mon cor.
Vindrà la primavera
tot florirá
menos la meva ditxa
que 's marcirá.

R. UBACH.

FOLK-LORE CATALA

CORRANDAS POPULARS

RECULLIDAS EN DIVERSAS ENCONTRADAS DE CATALUNYA

A

10

Aqui dalt de la montanya
no sé que m' hi farán fer,
si 'm farán ratllar formatje
ó picar sal al morter.

(Mollet del Vallés)

11

Aqui dalt de la montanya
jo hi tenia un gessami:
las mares erian las fillas
y no saben pera qui.

(Talarn)

12

Aqui dalt de la montanya
hi habia un corderet:
tenia las potas rojas
y á la boca un clavellet.

(Talarn)

13

Aqui dalt de la montanya
jo hi tenia un gran cabal;
una lloca hi tinch posada;
no 'm cova més que 'l nial.

(Talarn)

14

Aqui dalt de la montanya
si n' hi ha un gros aucellás,
que ab el bech toca sardanas
y ab la cua 'l contrapás.

(Santa Pelaya)

15

Aqui dalt de la montanya
may que s' hi pogués tornar,
las donas á la taberna
y 'ls homes á treballar,

(Bruch de Dalt)

16

Aqui dalt de la montanya
jo hi tenia tot mon bè;
el porró y la petxilleta
la tabernera també.

(Sant Hilari Sacalm)

17

Aqui dalt de la montanya
donzelletas no hi aneu,
que os farán petar las camas
ab una pell d' aguiheu.

(Collbató)

18

A la montanya hi ha boixos
y al bosch hi ha romanins;
á casa de las casadas
¿qué hi 'neu á buscar fadrins?

(Martorell)

GENERAL GINESTÀ PUNSET.

(Seguirán.)

Aquesta nit tindrà lloch
el solemne concert que l'
*Escola Jordiana Orfeo
Canigó*, ab la cooperació
de *Lo Somatent*, dedican
à *Juventut*. El programa
es triat y compost de tres

parts: Música Extranjera, Polifónica y Catalana. Ademés en Busquets y Punset, company de Redacció, donará la conferència històrica del concert, que per las novas que 'n tenim, será de gran importància.

El gust artístich del Mestre Joseph Lapeyra fa esperar un éxit complet y á ell se deuen els avensos que fa aquella entitat choral. Se compón l' *Escola Jordiana Orfeo Canigó* d' uns 80 coristas, entre senyoretas, nins y homes, tots plens de fé y coratje pera aisar l' art musical á nostra terra, que mentres no podem fer propaganda política cal educar el nostre poble perque tot aixó tindrem guanyat. Molt se pot esperar donchs del choro d' en Lapeyra al que felicitem per llurs avensos. Posém á continuació la lletra del cant que endressan á son estandart ans de comensar el concert. Lletra y música son de son mestre director:

L' ESTANDART

¡Enlayre l' estandart! ¡cantors de Catalunya!
glosém á son entorn cançons de nostra llar,
de Patria al crit fidel brandém las quatre barras
y ab tot el foch del cor asemles fins al Cel.

Portemlo tots plegats per valls y serraladas,
duhemlo sempre en triomf per vilas y ciutats,
tot fentlo voleyar movém l' esprit de Patria
perque del poble al cor ben fort puga arrelar.

¡Enlayre l' estandart! alsém la nostra ensenya!
cantém baix son desser cançons de nostra llar,
que 'l vegin tremolant els fills de nostra terra
de's cims del Montserrat al Pirineu gegant.

En el mon sols hi viuen bé els nécis perque ells
son els amos de la felicitat perpétua y absoluta.

Hi ha homes honrats *per se* y altres *per acci-*
dens.

No busqueu en la majoria dels actes de las donas,
el raciocini; busqueu l' instint y acertareu.

El suïcida que deixa escrit que ningú es culpable
de la seva mort, falta á la veritat ó no sab lo que 's
diu.

Adolf Marsillach.

BARCELONA

Romea.—Continúa representantse ab écsit creixent la comedia *El sí de las noyas*, que de dia en dia atreu á 'n aquet teatro nombrosa y selecta concurrència. No es gens estrany que 'l públich correspongui als propòsits de la Empresa, ja que se li ofereix una obra altament xistosa sense descendir al terreno de lo picarésch de mal gust pera fer riurer.

Ademés, l' interpretació de *El sí de las noyas*, per part de la Sra. Munner y las Srtas. Verdier y Baró, com per la dels Srs. Capdevila, Goula, Olivé, Fuentes y Manso, no deixa res que desitjar, valguéntloshi cada nit bona cosa d' aplausos merescuts.

* *

El diumenge passat se reproduí el celebrat drama de Guimerá, *Mar y Cel*, en el que vá lluhirshi de debó el Sr. Piera, qu' ens feu un *Said* de cos enter.

Novedats.—S' ha ressucitat el repertori castellá.

Bueno.

Hi ha d' haver de tot dintre del art teatral, per mes que no 's vulgui.

* *

Del estreno de *Un eclipse de lluna*, ne fem ressenya en la secció corresponent.

* *

Se preparan obras novas, una francesa (traduhida) y una catalana deguda á la ploma d' en Capella.

Veurém lo que será, com anirá y lo que produhirá...

Nou Retiro.—Desde qu' en Tutau, are fá uns set anys, estrená á Novedats l' obra d' Ibsen *Un enemigo del pueblo*, no l' haviam tornat á veurer, fins diumenge passat á la nit, posada carinyosament per la companyia que actúa en aquet teatro.

Gayre bé podém dir que *Un enemigo del pueblo*, obtingué mes bona acullida diumenge que set anys endarrera, sia perque las tendéncias d' are s' avenen mes ab la síntessis de l' obra, sia perque 'l Sr. Pigrau, y el Sr. Fages, y la Sra. Tarés, encarnessin ab tota la bona voluntat y carinyo els papers, el resultat vá ser que 'l nombrós públich que assistí á la resurrecció de l' obra, entrés més decidit á ella, aplaudint als principals intérpretes com el Sr. Pigrau, qu' ens feu un *Doctor Stockman* ben estudiat y comprés, el Sr. Fages (el periodista *Howstad*,) perfectament dibuixat, la Sra. Tarés que vá dir com s' ha de dir la part de *Catarina*, y fins els demás per-

sonatges segóndaris com l' *Slaksen*, *Billing*, el *Prefecte*, dels que 'n tragueren partit els Srs. Espinosa, Ballart y Olivar.

Principal de Gracia.—Diumenge passat la companyia d' en Parreño posá en escena l' interessant drama *La aldea de San Lorenzo*, que vá obtenir un bon desempenyo per part de tots els intérpretes que hi intervingueren. Com á fi de festa la comedia castellana *Lanceros*.

El públich, com sempre, sortí satisfet del teatro.

Avuy deu representarse 'l celebrat drama *La Pasionaria*.

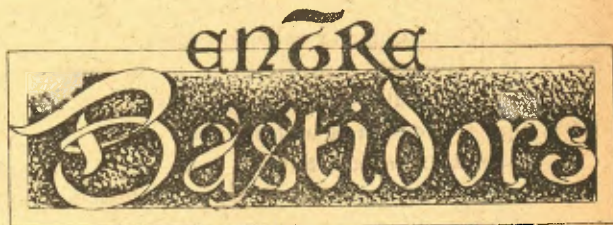
CLAR Y NET.

MATARÓ

El dissapte passat en la «Nova Constància» una companyia dirigida pe 'l Sr. Panadés, posá en escena 'l drama d' Echegaray, *La esposa del vengador*, y en el «Ateneu de la classe obrera» la companyia dels Srs. Labastida y Nieto representá el melodrama *El registro de la policia*, distingintse en sa execució la Sra. Castillo, Srta. Molgosa y els directors.

Demá en aquet teatro la própia companyia posará *Carlos II el Hechizado*, y el dissapte actuarán en l' Euterpe y Principal ab el melodrama *El hombre de las figuras de cera*.

En el «Cassino Fénix» diumenge á la tarde varen representarshi las sarsueletas *Niña Pancha*, *Quien fuera libre*, *Los zangolotinos* y *El lucero del alba*. En totas s' hi lluhí la Sra. Perejamo; el Sr. Martín massa exagerat; els demás un xich insegurs, lo mateix que la orquesta. Hi ha que ensajar millor, senyor Director.—*El Corresponsal*.

En el teatro Nou Retiro sembla que aviat se posará en ensaig un drama que porta per títol *Los desheredados*.

—La empresa del teatro Lirich Catalá, cual direcció artística está encarregada al mestre Morera, sembla que activa ja els ensajos de alguna de las obras ab que pensan inaugurar la temporada el dia 12 de Janer vinent.

—Sembla que fins passadas las festas de Nadal no s' estrenará en el Romea el drama d' en Rovira y Serra, *La gent de vidre*. El retart es degut á tenirse de pintar pera dita obra una decoració, treball encarregat al escenógrafo Sr. Vilomara.

De l' obra en tenim falagueras noticias.

—Una numerosa comissió composta de distingits literats y periodistas, ha visitat al que té de ser declarat fill ilustre de Mallorca, don Joan Palou y Coll, pera pregarli que fassi estrenar la seva producció «Don Pere del Punyalet», al teatro Principal de Pal-

ma y no al «Español» de Madrid, com ja estava decidit.

L' ilustre autor de «La Campana de la Almudaina» ha accedit á tan justa petició, manifestant que 'ls aplausos pera ell mes volguts serian els dels seus paisans.

La companyia Cobeña que devia representar la obra á Madrid, s' ha conformat ab el cambi.

«Don Pere del Punyalet» se representarà ab tot luxu y propietat. La Diputació sufragará els gastos d' escenografia y la representació s' efectuará el dia 31 de desembre, dia en que el senyor Palou será declarat fill ilustre de Mallorca.

Oetubre

La ciutat bullidora, cuan fosqueja
pren un color finíssim...

La llum feble
de la posta del sol l' omplena d' ombras
y de misteris...

Las espessas branca
dels arbres fatigats son totes plenas
d' aucells que van á jòch, y sempre fresca,
sa xerradissa palpitant y alegre
s' extén per tot com un adeu al dia...

Las avingudas amples y enfosquidas
poch á poch s' aclareixen, y comensa
á pujar una boyra lluminosa...

¡Quin benestar mes delicat!...

¡Que dolça

es aquesta barreja indefinible
de sorolls y silencis!...

Vida meua,
la dels ulls blaus y cabellera rossa,
la dels somnis daurats, digas: ¿no hi gosas
ab aquets dias de tardor? ¿No 't sembla
que t' aconsola la tristesa fina
que ho embolcalla tot?...

Massa contestan
els teus ulls somniferos que mitj tancas,
y els teus llabis contrets y ta figura
de verge enamorada...

¡Anima tendre,
cor sensible de dona, vina als brassos
del teu aymant rendit que també anyora
y plora y riu sense saber la causa,
á gosar d' aquets temps que pochs comprenen,
d' aquets temps de las postas anyorosas!...

ANGEL MONTANYA

ÍNTIMA

Plora ara, no 'm fa pas ré,
que tas llàgrimas son verges;
plora ben fort ma Mercé,
que 'ls plors de vell no 'ls coneixes.

Ré 'm fa, amor meu, que plorant
s' enrogeixin tas parpellas,

ni que passis sanglotant
la joventut tan alegre.

Ré 'm fa que hi tinguis dalit
ni que 'l bescanti la febre,
plora forsa día y nit,
plora forsa, aymada meua.

No hi deixis en tos ulls bells
ni una llàgrima sencera,
que després, cuan fòssim vells
ens daria molta pena.

Plora ara forsa, amor meu,
y més tart viurém alegres.

RAFAEL FOLCH Y CAPDEVILA.

Un eclipse de lluna

COMEDIETA EN UN ACTE DE FREDERICH FUENTES
(FILL). — *Teatro de Novedats*.

Es una producció senzilla sense cap altre pretensió que la de fer passar una estona divertida. L' argument es tan poch complicat que bastaria contenir-lo un petit article. Las situacions son cómicas y alguns xistes, molt ensopegats, promouhen la rialla del públich.

En fi, una joguina més de las que no se 'n pot dir mal perque entra de plé al objecte que s' ha proposat el seu autor.

Varen distingirse en la execució més que 'ls demés artistes, la Sra. Morera y el Sr. Giménez.

El Sr. Fuentes cridat á las taulas.—P.

El fondo del baúl

REVISTA CÒMICH-LÍRICA DE JACKSON VEYAN, MÚSICA DE VALVERDE (FILL) Y BARRERA.— *Teatro Eldorado*.

¡Aixó sí qu' es dolent de debó!... ¡Mirin que atrevir-se á donar aquet cent-peus á un públich qu' espera la regeneració del teatro menut, com candeletas, es un xich massa! 'S necessita tenir un estómach fet á proba de... barra literari-teatral, no tenir gust ni res. No basta que perque una obra s' estreni á Madrid y agradi (*pitxor* per ells) vingui la empresa catalana (empresari catalá) á imposar un esperpento al seu públich.

Cuan una obra no té cap ni peus, ni sentit comú,

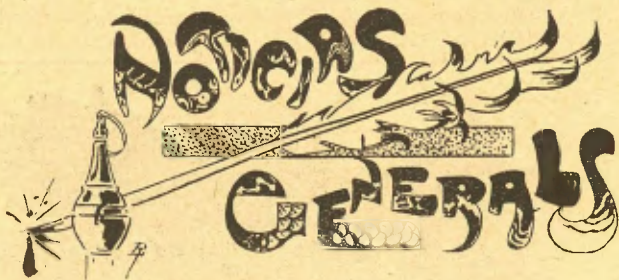
y es un mamarratxo, s' elimina per complert del cartell y no s' abusa del públich bonatxás. D' altra manera es ferse cómplice del crim de *lesa-literatura*...

Vaja que al confeccionar «*El fondo del baul*», haurán quedat descarregats els dos eminents Jackson Veyan y en Quinito... y ben convensut el novell Barrera de que 'ls drets que pugui cobrar no equivaldrán á las pallissas que li haurá proporcionat la seva col·laboració en l' obra d' autos.

Pero es alló que 's diu en aquet género: avans que artistes y literats, s' ha de mirar la taquilla...

¡La taquilla!... No l' omplirà segurament aquest esperpento... cuan menos á Barcelona; are si á Madrid ha donat diners no ho sabém; pero jo 'm jugo una aurella de empresari estúpít que *El fondo del baul* no ha fet forrolla allá dalt, y que are 'ls cataláns de pega pretenan ferla empassar als seus conciutadans que tenen la desgrácia de combregar encara ab .. *bolas de Madrid*...

¡Deu els fasse bons als uns y als altres!—N. de Bari.

PRIMER CERTÀMEN LITERARI-MUSICAL

de Catalunya Artística

Composicions rebudas

Literarias

1. **La esclavissada:** lema: *¡Ni may que t' hagués vist.*—2. **El roure del Mas:** lema: *Paraula.*—3. **La Layona:** lema: *¡Pobreta!*—4. **Tradicció:** lema: *La tradition, amour des peuples...*—5. **A la patria, á la terra...:** lema: *Somnis dolosos.*—6. **La brema:** (cuadret) lema: *¡Oidá, visca 'l bon vil!*—7. **La tia Maria.** (Sense lema).—8. **Tradicions de las Comarcas Ripollesa y Vall de Ribas:** lema: *Recordar las tradicions es recordar l' historia.*—9. **Naturalesa:** lema: *Realitat.*—10. **Idili frés-tech:** lema: *¡Miau... miau!...*—11. **Amorosa:** lema: *Per tu ma vida, etc...*—12. **¡Lletjal:** lema: *Ecce-dona.*—13. **Retalls y fantasías:** lema: *De ma cullita.*—14. **Fantasia:** lema: *Nocturna.*—15. **Jovenesa:** lema: *Sembla un somni.*—16. **Hivern de l' ánima:** lema: *Cuan las flors s' enmalalteixen etc.*

Musicals

1. **La tenora** (Sardana): lema: *¡Visca l' Ampurdá!*—2. **Cansó d' Octubre:** lema: *Tardorenc.*

*

¿Ja ho saben? Tindrém el *Pelayo* en nostre port fins á primers de Febrer.

Y per qué? Perque s' hi han de fer reparacions á las calderas.

No hi hauria com un citrat de magnesia.

La nostra marina sempre necessita *algo per dintre*...

Purgas, purgas... y després bons aliments.

*

Han visitat nostra Redacció el setmanari de Vich, *El Norte Catalan*, y la revista de literatura y teatros *La platea*, de aquesta ciutat.

Queda establert el cambi.

*

Als col·laboradors expontánis

Per segona vegada ha sigut sorpresa nostra bona fé. Donchs á grans mals gran remeys. La poesia **La dida**, publicada en nostre darrer número y si s'crita per un **desahogat** lladre literari que firma **Juli Crusellas**, es original de nostre benvolgut amic en Manel Marinello (A. Llimoner), la cual forma part del seu volúm **Poesia profana** publicat en 1896.

Impossible, com se pot compendrer, es llegir tot lo que surt á llum; per lo tant d' avuy endavant no acceptaré res que no sia firmat per noms que nosaltres coneguém y que, cas de no conèixer, no 'ns sia entregat per persona en qui nosaltres no hi tingué plena confiança.

*

Llegim:

«El consul inglés de Villagarcia ha demanat al nostre Govern que li vengui un islot qu' existeix en la ría de Arosa.»

Sápigam que s' tracta d' un punt estratègich de primera forsa.

Sápigam qu' els inglesos solen adquirir els terrenos aixís; pam á pam.

Sápigam que 'l Govern d' Espanya es molt capás de vendre 'l.

Sápigam que si ho fá... potser un día se 'n arrepenteixi.

Sápigam... que ja estém fets á tot.

*

Que un caixista d' impremta agafi dels caixetins un 3 per un 5 es la cosa mes fácil; que la equivocació passi desapercibuda ab tot y estar de manifest devant d' una dotzena d' ulls, tampoch es cosa impossible.

Donchs bé, aixó es lo que vá succehirnos en el número passat. En la portada del periódich, aparegué el n.º 23 en lloch de portar el n.º 25 com li pertocava. Pero, creyém que 'l bon sentit de tothom haurá subsanat l' error, ja que tant per la numeració de las planas com per l' ordre del folletí, com per l' actualitat que tanca 'l número, y si aixó no bastés, per la fetxa de l' aparició, se desprén que no pot esser de cap manera el n.º 23 sinó el 25.

De totas maneras fém constarho, may siga sinó com á cástich á la distracció del caixista, que va donarnos un fort disgust cuan el tiratje estava llest del tot.

ENTRE UN ALTRE Y JO

Xarada

—Adeu, insigne Staramsa:
quant temps sense véuret.

—Home

ja ho pots dir.

—Y donchs, ¿com vas?

—Mira, vaig... ab bótas rossas.

—Aixó deu sè un xiste teu.

—Y teu si 'l vols.

—Gracias home:

¿sabs que trobo que t' engreixas?

—Del tres oy?... que estás de broma.

—Fá poch dias que 't buscaba
perque jo tinch la xicota
empenyada...

—¿En una caixa
de préstamos?... fora bona.

—No; empenyada en que li fassi
una xarada: Y no es sola;
cuarta mare també vol
que n' hi fassi una.

—Donchs home

fesne una pera cada una
y las tens contentas totas.

—Peró ¿com els hi faig, una.

—Doncas fesne mitja.

—Escolta;

com que per primera-cuarta
las haig de fer, dos qu' ets l' home
per xaradas, ¿no podrias
fèrmelas dos y allavoras....

—Ja t' entench; ¿pro que 'ls diré
jo á 'n aquet parell de donas?

—Lo que 't sembli, home, tu ray
qu' els arguments créch que 't sobran
com els diners; perquè penso
que t' haurás fet una tota
ab xaradas.

—No t' en burlis...

—¿Qué vols dir?

—Que si 't proposas
rifártem, vas molt errat;
d' aquí á Nadal faltan horas.
—Bé bé; ¿com quedém.

—Veurás,

si acás, la teva xicota
me la envias cap á casa,
la examinaré... per fora,
y un cop vista, al poquet rato

li faré lo que 't proposas.

—Home... ¿sabs qu' ets molt tranquil?

—Be ho diuhen; ¿no t' hi conformas?

¿No? Donchs, adeu que fá fret.

—(Qu' es plaga.)

—(Que n' es de trompa.)

J. Staramsa.

Soluciones als del número 25

Xarada composta: La mania que anima á ma ayma-
da es la esperanza de ser mare.

Geroglífich: No hi ha obra sense acabament.

Targeta: La resclosa.

Geroglífich comprimit: Poble Nou.

Els cinch primers senyors que han enviat las solu-
cions exactes á la Xarada composta y al Geroglífich ab
premi, son: *F. Carreras P.* (La Bisbal).—*Joan Sala.*—
Rosendo Riera.—*Jauime Pujolá Estivill* y *M. Amadeu*
Casals.

Al Geroglífich ab premi, unicament: *R. Campins Serra*
y *Pere Font Nielfa* (de Vilassar de Dalt), aquet últim ab
una petita variant.

Poden donchs els cinch primers *endevinayres* recullir
el PREMI que 'ls correspon.

R. Ubach: S' hauria de retocar molt. Val mes qu' en-
vihi un altre treball.—*Joseph M^a. de Sucre:* No li pro-
meto res.—*Salvator de Salvatoris*, (Sabadell): Miraré de
que vagi 'el «Cap-vespre» Lo restant es molt senzill y en
tinch molts.—*Joseph O. Lecuona:* Ja 'n parlarém si passa
per la Redacció.—*Xavier Zengotita:* Aprofitaré un can-
tar.—*Joseph Ferré y Roig:* El fondo es molt descarnat.
—*F. Carreras P.*, (La Bisbal): El «Cuadret» entrá en
torn. La «Íntima» es massa íntima.—*Agustí Granada:*
Francament, trobo qu' es un article massa llarch per l'
assumpto débil que tanca.—*Clavell-florit:* Está escrit ab
poch garbo; dispensi.—*R. Homedes Mundo*, (Tarragona):
¡Aquesta ortografia!... Faré un esforç corretxintli molt,
y procuraré publicarli.—*Francisco Pont:* Pot tenir una
extensió regular, mes aviat de curtas dimensions, com
li diré jo, 20 ó 25 cuartillas de paper de barbas.—
J. L. Brichs Quintana: Envihi un' altra cosa.—*R. Cam-*
pins Serra, (Vilassar de Dalt): Potsé aprofiti la poesieteta.—
Joan Casals: De poema no 'n demaném cap en el Cartell.
Ab facilitat y gust ab la prosa hi ha camp per correr.—
Pere Font Nielfa, (Vilassar de Dalt): Es fluixet.—
J. Aymá Ayala: Si senyor, si, també s' haurá de retocar
si 's vol fer publicable. ¿Que no s' hi ficsa, sant cristiá,
en la ortografia?—*Sisquet del Full:* Gracias, pero l' únic
encarregat es l' Staramsa.

J. Collazos, impresor.—Plassa de la Igualtat 3.